

VERSEK

1956–62

KISÖCSÉMNEK

Nézz rám, Pistukám: két szemed ég,
Száz csillag küldi fényét feléd,
S nézzél csak, nézzed: néked ma itt
Száz virág nyitja ki szirmait.
Menj föl a csúcsra, – nézzél körül:
Fű, fa és csermely néked örül,
Minden tiéd itt néked adom:
Mesés és kincses birodalom.

Mindenik fáján sok-sok levél:
Rájuk van írva, hogy jó legyél,
Tanuljál szépen: téged ma itt
Egy egész ország erre tanít,
Lépted kíséri ezrek szeme –
Minden tiéd itt: éljél vele!
Száz fűszál hajlik lábod alatt,
Száz madár zengi: becsüld magad,
Száz havas csúcsán hólepel ül,
Ez ragyog rajta: élj emberül!
Nőjél meg nagyra, mint a fenyő,
Légy dolgos, munkás és nevető,
Sok szépet alkoss, – mindig lehet,
Míg a derült ég reád nevet,
Míg csak a vén Nap ontja le rád
Éltető fényét, hó sugarát!

(1956)

ÉDESANYÁM

Végigdőlök a bőrülésen:
reggelre már otthon vagyok!
A gyorsan lassan álomba ringat,
amint egykor Ő ringatott.
A kabátomba fúrom arcom, –
kis hasadékon jó a fény;
s ezüstje csillan a szemembe
egy-egy ősz szálnak a fején.

Fél éve már, hogy láttam. – És most
félíg lehunyt pillák alatt
a száguldó kocsiból látom:
Ő egyre távolabb marad;
és hajam újra az a szellő
borzolatja, zilálja szét,
amely kendőjét libegtette,
és simogatta a kezét.

Aztán látom százféleképpen:
aggódva óv, hajol felém,
hogy védjen a gyilkos golyótól
halálos táncok éjjelén;
és látom mosolyogva, sírva...
És túl a kerekek zaján,
– akárcsak rég, ha jött az este, –
mintha mesélni hallanám.

...Végigdőlök a bőrülésen:
reggelre már otthon leszek!
Meséit egyre távolabbról
duruzsolják a kerekek.
Ringat a gyors, és én belépek
az álmok hímes ajtaján, –
s a sánpár túlsó végén, messze,
kitárt karokkal vár Anyám!

(1956)

ŐSZI BÁNATOS

Halott bátyám emlékének

Szívembe bútt a bú. Sok faragott-remek
szobor vonásain ezer érzés remeg:

úgy zsonganak belül a fájdalmas szavak.
Szívembe bútt a bú az őszi ég alatt.

Lila kökörcsinek hervadnak bágyadón.
Utolsó sóhajuk megtörtén hallgatom.

...Ezek vagyunk mi is? Lila kökörcsinek,
amik, ha jó az ősz, a suta semminek

adjuk színünk – szavunk – szívünk? – Halál, halál
csupán, mi tavaszi teremtő csókra vár?

Lila kökörcsinek, fehér liliomok,
ökörnyál-szálakon felétek imbolyog,

és meg kell halnotok, nincsen, nincsen kiút!
Meghal, ki nem remél, és az, ki hinni tud – –

— örök tragédia. De mindig új-jajú...
Fáradtan megbúvik a szívemen a bú:

elhozza minden ősz. Mint faragott-remek
szobor vonásain: kökörcsin-levelek
múló lilájában örökre ott-remeg.

(1956)

REGGELI VERS

Álmos a, morcos a képe az égnek:
Szunnyad a sokszemű, távoli menny.
Rajta a csillagok már alig égnek,
— Hold koma, menj te is, hogy lepihenj.

Ballagok. Arcomon még ül az álom,
Fújja a hajnali friss fuvalom.
M megbújik ajkamon és szempillámon,
S ottmarad, bárhogy is zavarom.

Utcai villanyok fénye kialszik,
Ébred a város is mind hamarabb,
Gépkocsi távoli-halk zaja hallszik,
S már hunyorogva föl is kel a nap.
Szép ez a reggel, az új nap az égen,
Elhagy az álom, friss a szemem.
Indulok is. Kövön dobban a léptem –
Tárt kapuval fogad az egyetem.

(1956)

FÚJJAD, MADÁR

Napsugárral takarózva
künn a fűben fekszem,
s hallgatom a madár dalát
a hajnali csendben.

Aztán odaszólok néki:
– Fújjad, madár, fújjad,
de ne mindig azt a régit,
más valami újat!

(1956)

TAVASZI FÜTTYÖK

Napsugaras
füttyeivel
itt a tavasz,
zeng a határ.
Ébredszik
hangjaira
és rügyeit
bontja ki már
halkan a fa.
Szökken a fű,
csókjaival
hinti a nap;
és madarak
füttyeivé
változnak a
napsugarak.
Láncaiból
vetkezik a
fűrge folyó:
fodrokat üz;
fodraiban
nézi magán
zöld köpenyét
kedvvel a fűz;

és a tavasz
fütyeire
még a hegy is
új kalapot
tesz. S az avar-
szőnyegen is
átüt a fütty:
lábrakapott
kék ibolyák
jönnek elő,
néz a szemük
szerte-körül;
fütytös a kedv,
buggyan a nedv,
fű, fa, madár
ennek örül.
– S nem sok idő
múlva, ha zeng,
szárnyra kel egy
májusi dal:
ünnepelünk
orgonafák
illatozó
zászlaival.

(1956)

ESTE, TAVASSZAL

Az égszínkébe már korom vegyült,
s a várost köpenyével lassan betakarta az álom,
és apró fények gyúltak mindenütt,
mikor megálltam fönn a Fellegváron.
Odalenn autó ballagott
– két fényes sáv mutatta, merre kígyózik az út.
Lábam alatt a pázsit álmosan
sóhajtott halkat, ibolyaillatút.

Aludt a város, s közben hortyogott
a Szamos – lassan folyó fekete tinta,
mely itt-ott eltűnt a szemem elől:
a hidak itatósa egy-egy csöppjét felitta.

A fű között két mezei tücsök
cserélte tapasztalatait hegedűszavakkal –
és előreküldte a város fölé
lány leheletét a májusi hajnal.

(1956)

ŐSZI SÉTA

Zsongva-nevetve remegtek a fákon a drága gyümölcsök.
Mint ódon páncélingen mikor átüt a sejlőn
meg-megcsillámló szövedéke a finom aranyak:
borzongó lombok közül úgy kacarásztak elő a
napsugarak. – Mikor elbúcsúztam egy évre tetőled,
roskadtan vajúdó s már szökés hajkoronájú
régi gyümölcsös: künn a mezőn készült puha ágy a
megszületendő, ring-izmű élet-erőnek.
S ez az igézet gyűjtja szememben a fényt, amikor most
járom a megvacogó-fogú, dért váró-fejű várost.
Nyári napok heve, érett élet-illatú fények
elszálló emléke bizserg tüzelő ereimben;
minden elmúlt, s minden eztán elsuhanó nyár
csorgó méze ízét-aromáját ízleli nyelvem.

Míg sétálok, rám mosolyogsz, ősz. Rám mosolyogsz a
sarkon a gesztenyeárus síró tűzparazsából,
rám mosolyogsz az esőből; és ha megállok a hídon:
ellocogod, minden titkod kibeszéled a szürkés-
sárga habokból; és a szelekből hogyha fülembé
súgsz nagy pajkosan illetlen szavakat, ugye, akkor
el ne csodálkozzál, amikor zavaromban az arcom
is kipirul tőlük. – S ha a Fellegvárra fölérlek:
sárgálló levelek tömegét küldöd föl utánam,
mik titkos szövegét mikívülünk senki sem érti.

Sok leveledre, ha későn is, de küldöm a választ.
Halld meg hát: szeretem bágyadt meleged ragyogását,
mely a nyári remények dús kiteljesedését
hozza magával; és szeretem hűvös nyugalommal
elvánszorgó napjaidat, mert széllel-esővel
készítik az embereket, hogy egy kissé melegebben

nézzenek egymásra; szeretem, ha a ködsüvegekkel
ellátott havasokra telepszél, s nézed a távot:
van vajon-é sok időd még itten időzni minálunk:
jő-e a tél már, és elkerget, s hóborította
országában átveszi-é az uralmat, avagy még
hagyja, hogy elkészítsd egy évre előre lakásod:
béleljed bíbor szőlőkkel, aranysugarakkal...

...Vége a sétának, búcsúzódom hát, s hallom, amint te
is búcsúzol: hosszú, hömpölygő verssorokat súgsz.

– Engem várnak a tantermek, könyvtárak aranyló
könyvekkel, mikben, mint hogyha megárad a széles
Duna: olyan méltósággal hullámszik, ezernyi
színben csillámlik anyanyelvem; avagy csobogósan
szökdél, mint ha a Ciblesről nevetőn lekanyargó
kis patakok gyors habja után futamodva, megállni
nem is akarna, amíg meg nem pillantja a tengert...

– Nos, a viszontlátásra, öreg. S ha te is búcsúzol majd:
küldd minél hamarabb szép unokád: a Tavaszt!

(1956)

ÉJJEL

Éjfél elmúlt... A nyitott ablakon
tánczene hull be. Némán hallgatom.

Vaksi szemekkel néz rám a sötét,
meglobbenti fekete köntösét.

Az asztalon toll, tinta, papírok
virrasztanak... Égő szemmel írok.

(1956)

ÉJJEL, RÉGI TEMETŐBEN

A Hold

a Tejút bölcse rendőre,
ügyel fönn a harmóniára.
Itt lenn
szellő-ringatta füvek álmát
csupa-szemként csak a jánosbogar vigyázza.
A csönd
ezüsttengerként
mindent előnt.
Rögök alatt megbizseregnek
a gyökerek között
alagutat fúró, kenyérré váló nedvek.

Behorpadt dombok

rég elporladott,
sokszázados reményeket takarnak.
Könnyet nem ejt
érettük senki,
csak a hűvösen hulló harmat;
és reggel,
ha majd följön a Nap,
s gondos anyaként letörli őket:
a helyükön
kipattanó csírákból
roskadozó gyümölcsfák nőnek.

...Mint óriás

kódexek lapjain,
a sírköveken úgy betűzgetem
elmúlt korok üzenetét
a harcról, ami dúlt itt szüntelen,
a harcról, ami századokon át
folyt itt azért,
hogy megszüljön a győztes pillanat
a boldog századok korát.

A reményt

nem némítja el a föld:
avult betűkben most se hallgat.
A vágy
– az örök győzni-akarás –
mostan sem ad percnyi nyugalmat;
a sírkövek követelően
szólnak azokhoz, kik ma élnek:
beteljesíteni álmaikat
egy holtreményű ezredévének!

A Hold

– égő szemafor fönny a Hadak Útján –
mutatja az utat a csillagokon át;
– s itt lenni
horpadt sírok biztatják
a vajúdó pillanatok korát.

(1956)

SPARTACUS EGYIPTOMBAN

Széljegyzet Howard Fasthoz

1

Mezítlen talpad szikrazuhatag
szurkálja-sebzi... Ez a sivatag...

Ágyékkötőd is fáklya már... kevés,
kevés még mindig ennyi szenvedés?

– Hát lángnyelv lesz a lánc is lábadon
(ne is próbáld lerúgni lázadón),

s a nyelved is fájó marék parázs.
Szemed: vakító tűzkigyó-marás.

Gondolat-gőzzel telt kazán-agyad
robbanni kész... – Nem, nem, még nem szabad!

Csak rakd a máglyát – lángot lángra fel,
még akkor is, ha téged éget el,

csak rakd a máglyát: szokd meg a tüzet
– s reméld, hogy gyúlnak még egyéb tüzek.

2

Már itt az este. Moslék-ételed
(az egy, ami nem éget: langy-meleg)

szürcsöld föl... lassan... minden csöppje: vér...
szükség van rá... Millió kis fehér

idegszálad feszítsd meg: úgy ügyelj,
hogy még a szaga, az se vesszen el!

3

Aludj, rabszolga... – Túl a tengeren,
ahol citrom, narancs – s rabság terem,

a Vezúv gyomra mélyen megkorog;
kavarognak a lávafolyamok,

melyek hamvából – örök oltalom –
szobrod fog állni a hegyoldalon.

(1956)

SIRATÓÉNEK 1456-BÓL

Sírton-zokogjatok
ujjam alatt, húrok!
Vitézek virágát,
gyöngéknek gyámolát,
magyari erdőknek
kőkemény tölgyfáját,
ozmánok ostorát,
hunyadi havasok
sudár fenyőfáját
villám kettévágta,
földre is sújtotta,

szilaj koronáját
porba is tiporta,
ott ő büszke éltét
mindjárt kioltotta –
sírton-zokogjatok
ujjam alatt, húrok!

Buda büszke vára, többé nem látod már,
ki dicsőségének szemtanúja voltál!
Bakonynak erdeje, hullasd el a lombod!
Tokajnak szőleje, tőkéd vért véreddzék!
Duna danás habja, folyásod megálljon!
Vég Temesnek vára, bástyád gyászt öltözzön!
Kárpátok bércsei, könnyetek omoljon!
Hunyadvár, tornyodat súlyos bánat húzza!
Füvek, hajoljatok barna földi rögre;
virágok, arcotok harmatkönny öntözze;
törzseteket, ti fák, a kín hasogassa!
Madarak, szárnyatok ólom kösse földhöz;
ti medvék, farkasok, jajgó üvöltéstek
kemény kősziklákat is megremegtessen!
Ózek, vinnyogjátok bele a szellőbe
könnyező lelketek óriás fájdalmát!
Vihart hozó felhők, hullton-hullajtsátok
súlyos könnyeteket: tengerekké nőjön!
Országok népei, szívetek hasítsa,
szablyaként vagdossa halálának híre!

(– – Hideg vasát hideg keze szorongatja,
páncélja megdermedt tagjait csókolja,
hős lelke tükrének parazsa kiégett;
pogányok inait remegtető hangja
nem ad már parancsot bátor seregeknek!
Égten-égő szemmel vitézei sírják
szomorú halálát, gyászos pusztulását – –)

Föld mélye, készítsél puha ágyat néki!
Hegy gyomra, testének adjál ércpokorsót!
Borítsd rá sötétlő szemfedődet, éjjel!
Ringassátok, erdők, szélben hajladozók!
Forrás, te csobogjál igaz mesét róla:
népe dicsőségét, török rettegését: –
kőszikla, fejfának sírja elé álljál;
virágok, koszorút teremjete rája!

(-- Özvegye siratja, fiai zokogják –
fájdalomban fájdalma senki másnak nincsen;
dali paripája megremegve várja;
— haj, de sarkantyúját vékonya már nem érzi,
haj, de csatazajtól nem ijedő füllel
nem hallja meg többé hangját asszonyának,
sem a zokogását ifjú fiainak --)

Barna rögök, testét ha befogadjátok,
hősi-nagy erejét el ne bocsássátok:
acél-búzaszembe szívó gyökér szívja,
utódai egyék éltető kenyerét,
s rája gondoljanak, példájukul álljon; –
tápláljatok zsenge füveket belőle:
kiknek ágya léssen pihe-puha pázsit:
róla álmodjanak csodás aranyálmot; –
tápláljatok sudár fenyőfát belőle:
örök dicsőségét égbe nyúlva mondja; –
– rög-ágyából forrás szökkenjen a földre:
óceánhabokig elszállítsa hírét:
hadd kiáltásuk bele viharzó viharba; --
így éljen ő tovább, évezredek át
emberek vérében, pázsit nedveiben,
fenyők gyantájában, sudár ágaiiban,
forráscsobogásban, óceánhabokban,
viharzó viharban – mindörökké éljen!

Dallal daloljátok
ujjam alatt, húrok:
vezérek virága,
gyöngéknék gyámola,
magyari erdőknek
kőkemény tölgyfája,
ozmánok ostora,
hunyadi havasok
sudár fenyőfája
idők zúgásában,
csaták viharában
büszkén tör az égnek; --
örök dicsőségét
dallal daloljátok!

Kolozsvárott, 1956. szept. 21-én

ZENE

Egy Bartók-dallam hallgatása közben

Száll a zene, szárnyal, szárnyal az alacsony boltív alatt,
zengő hangját visszaverik a csillogó ódon falak.
Kicsiny terem, kedves, meleg – s nagyon régi – ahol vagyok,
benne tűzzel, csillogóan hat fiatal szempár ragyog.
Borús, hideg künn az idő – mintha mostan alkonyulna –,
s itt benn csak zeng, egyre csak zeng a zongora sok-sok húrja.

S amíg száll a régi dallam – vérpezsdítő, szép ígélet –,
a hat szempár önfeledten távoli időkbe réved.

Bennem is fölzsong egy dallam, mélyenzengő hangok jönnek,
bennük van az egész élet: vidám mosolyok és könnyek,
hősi munkák, hősi harcok, a kék ég – s ez a kis terem,
– fölzsong bennem sejtelmesen az egész nagy történelem!
Mindent, mindent érzek, amit emberi szív eddig érzett:
fájdalmat és nagy örömet, szerelmet és merészséget;
sírok is és nevetek is: enyém ez a dallam, érzem,
itt hordozom a lelkemben évszázadok óta készen,
s ahogy most a vén zongorán fölzendült – már régen vártam –,
új életre kelt a lelkem egyik parányi zugában,
s lassan-lassan hatalmába keríti egész valómat,
hullámain ring a lelkem, mint egy könnyű, fűrge csónak. –

S nem is veszem észre, amint elkezdem dúdolni halkan;
– alacsony boltívek alól a magasba tör a dallam...

Körülnézek égő szemmel –: hat pár égő szemet látok,
hat csillogó lélek-tükröt, hat fiatal jóbarátot,
benne lobog a szemükben az életnek fénylő lángja –
s lassan-lassan mély csend borul a homályos kis szobára.

Félek megtörni a csendet; érzem: ilyen drága percben,
mikor minden ember szíve dobogni kezd hevesebben,
amikor mindenki érzi, hogy az övé, s szép az élet,
akkor képes nagyot, szépet, csodást alkotni a lélek!

Mély csönd van a kis teremben... és benne hat ifjú ember
ül erővel, acélhittel, bátorsággal, fényes szemmel,
– odakinn a nap is kisüt, bevilágít aranyfénye –
várja őket már az élet – és elindulnak feléje!

(1956)

“JÁRKÁLJ CSAK, HALÁLRAÍÉLT”

Radnóti Miklós emlékének

I

Lövés csattan, – füstfelleg száll fel,
sáros fűvön fekszik a holt.
A fény kihunyt.
Ő, ki dalolt,
hiába volt körötte Bábel,

ahol mindenki ölt, rabolt,
hol őt is ölték és rabolták
gaz és gyilkos vadállat-hordák, –
igen: ő hős – p o é t a volt:

Félnie, rettegnie kellett –
minden perc: új kín – új gyönyör,
minden perc százszor meggyötör:

mert élni: kín, – dalolni: jó
a népének, a népe mellett –
...amíg jött egy gyilkos golyó...

II

Aztán sírján zöld pázsit éledt,
az égen kisütött a nap,
hogy éljenek, harcoljanak,
akiké nem volt még az élet!

És harcoltak. S alulmaradt
a sok-sok gyilkos, semmivé lett,
s a sírján kigyúltak a fények:
új élet kelt a rög alatt:

Ő ez! – és millió torok
– újak és frissek, bátorok –
zengi dalát viharnak, szélnek

– s mindenüvé eljut a dal,
hallja öreg és fiatal –:
é l n e k a h a l á l r a í t é l t e k !

(1956)

JEGENYÉK

Amerre megy az út
Nagysomkútra, végig
jegenyefák ágaskodnak –
nyúlnak föl az égig.

Ha alusznak csillagos ég
takarója alá bújva,
szinte megakad bennük a
Göncölszekér rúdja.

...Hej, magas jegenyék,
szép a csillag fénye,
s szép a Nap is, hogyha megáll
tífölétek érve, –
de ideleln a hangyabolyt
nem veszitek észre...

Pedig ha a töveteken
elkezdnek dolgozni a
fogak, karok, csápok,
– az ég alól a porba hull
büszke koronátok!

(1956)

GÉMESKÚT

Csikorog a kútgém,
öreg már a fája.
Moha-betűk írták föl a
tűnő időt rája.

Száll az idő, de vele nem
feledtetni semmi:
öregem is, teherrel is –
egyre emelkedni!

(1956)

PINTYE KÚTJA

Sátorhegynek oldalán
bársonyos a pázsit.
Moha-pázsit közepében
Pintye kútja ásít.

Tükre örzi, örzi
Pintye Gligor képét:
mikor itt járt, hajló fűszál
jelezte a léptét,

lábát virág csókolta,
arcát ringó lombok;
hogyan ne ázzék, a nap izzó
sugarakat ontott;

hőség ellen hűs vizet
az öreg kút adta,
moha-ágyat vetett a rét,
hogyan aludjék rajta,

altatódalt a tücsök
cirpelt – senki szebben!
s mikor itt járt: reménység gyűlt
sok szomorú szemben.

Pintye-kútnak a vizét
sok-sok vándor issza.
Csillog a víz... És amikor
belenéznek: Pintye Gligor
nevet rájuk vissza...

(1956)

TITOK

A szíved: nagy, örök titok,
és ajtaját ki nem nyitod.

A lelked mélye: rejtelem,
és nem engeded sejtenem,
mi zajlik benne szüntelen.

De ha szemed reám nyitod:
nincs rejtelem, és nincs titok.

(1956)

SZEMEDBE NÉZEK

Amire nem lel szót a nyelv,
Mi be nem fér egy ölelésbe;
Miről az ajak nem beszél
Csókot adva, vagy vágyva, kérve;

Mit el nem mond egy mozdulat,
Ha kezdeddel a búcsút inted;
Mit el nem árul mosolyod:
Azt mind kimondja egy tekintet!

(1956)

VONATON

Kattognak a kerekék,
és amint kinéztem,
nagy, fehér futószalag
száguldott az éjben,
és a futószalagon
arcod ezer mása;
– szinte-szinte vakított
szemed csillogása; –

magas, karcsú jegenyék
derekadról szóltak,
kék árnyékuk suttogott:
meglátlak már holnap!
Apró szikra-milliók
szállottak az égnek, –
s robogott a gyorsvonat
a nagy messzeségnek.

(1956)

JEGENYÉK KÖZÖTT

Kicsillagzott-egű éjjel
jegenyefák lombja rezgett.
Ágaikon szellő himbált
egy-egy holdsugár-gerezdet.

Jegenyesor csillogtatta
előttem a messzeséget,
– s úgy akartam, hogy az utam
karod között érjen véget.

Kicsillagzott-egű éjjel
száz jegenye fényben fürdött.
Ágaikról rám mosolygott
ringva egy-egy szöke fűrtöd.

(1956)

MOST...

Most, amikor éjfelelig
kell dolgoznom görnyedt-hajolva,
hogy nincsen percnyi pihenés:
most van szükségem mosolyodra.

Most, amikor zúgó fülem
szavak olvadt-érceit issza:
most, most van szükségem nagyon
simogató-lágy szavaidra.

Most, amikor fáradt kezem
törött szárnyú madárként rebben:
most kell, ha csak egy percre is,
hogy megpihenjen a kezedben.

Az átvirrasztott éjszakákat
enyhítse egy-egy pillanat;
hisz ezerévnnyi pihenést ad
mosolyod, kezéd és szavad...

(1956)

MÉRLEG

A szívem: forró-zűrzavaros mérleg.
Rajta józanul-hűvösen lemérlek.

Nem bőröd bársonyát, selyemhadjad színét sem
(sohasem akarom, hogy ilyen szándék kísérsen),

– csak egy sóhajt: csodásat, halkat, mélyet...
És akkor két szempár egymásba mélyed.

S lebillen serpenyője mérlegemnek:
megmértél... – S az eredmény: szeretlek.

(1956)

ARANYAT, TÖMJÉNT, MIRHÁT

Olyan az én kedvesem
a leányok között, mint
a lilium a tövisek között
(Énekek Éneke)

Aranyat – tömjént – mirhát – az első hó lehulltán
(miként három királyok, csodálón térdre hullván),
ím, ezt hozok elődbe. – – Sok régi sebre írt át
karácsony éjszakáján. – – Aranyat – tömjént – mirhát
fűszerszámot – kenőcsöt –: hazám ezernyi kincsét
hozom – : vigasztalásul csüggedt fejedre hintsék. –
Csillag – : szemed vezérelt sajgó sötéten által.
Gunnyaszt lelkemben lomhán sok kalitkába zárt dal,
és egyedül Te vagy csak, kihez röpdülni *vágyik*,
s kihez *szabad* röpdülni – – messze Föltámadásig. – –
Csillag – : szemed vezérelt – – s vezéreljen továbbra.
Legelső állomásunk: karácsony éjszakája.
Legelső állomásunk – – legvégső menedékünk. – –
– – S szemed csillaga hogyha bánat-felhő mögé tűnt,
és könyörögve-sejtlőn a vigaszt hívá-hívja:
ragyogtassa elő az arany – tömjén – s a mirha.

A kor leple lehullott. Megláttam ronda testét.
És lelkemből kitepte, amiért érdemes még
(vagy érdemes *volt*) élni. – – És Rád találtam akkor.
S a célunk mintha látnám attól a pillanattól.
Te *vagy*, hogy legyek én is. S nekem azért kell lennem,
hogy ki-nem-nyílt virágként ne hogy meghalj Te bennem;
Te *vagy*, hogy legyek én is, s ne dobjam el a ronda-
rút életet magamtól – – (“hát halhatunk halomra?”),
mert nem megy egyre immár, hogy mit se hívő hittel
mit és hogyan cselekszem – : a Te lelkedre is kell
vigyáznom lelkem mélyén – –, mint szép japáni vázát
derűs múzeumokban gondos kezek vigyázzák,
hogy por, piszok ne érje, és szemverés ne rontsa – – :
hát így ügyel Terád is lelkemnek csonka roncsa,
mert *nem Tied* az élted – és nem enyém az éltem;
felelnem kell Teérted – és felelned kell értem,
adósod vagyok mindig – adósom vagy örökre,
s a pár napunk, mi van még, *e* rovással pörög le – –
ó higgynünk benne, Kedves, – élni másképp ki bírna – – ?
Legyen zálog reá ez arany – tömjén – s e mirha. – –

Szerelem... -- napsütéssel, millió nyíló virággal,
rügy pattan csóközönből, az ég alatt madárdal,
organabúgásként száll gólyák jövő csapatja,
és élet-illat lebben minden halált tagadva,
a holt nedv szárba szökken, ha tüzek csókja támad --
-- a mi szerelmünk: ősz, tél. – A legtöbb csókja: bánat. --

Így, hulladozó szavakon de nehéz kibeszélni magunkat.
Ősrégi, kopott, üres és keserű zörejük, jaj, eluntat.
Szóljon dalolón-derúsen-szomorún csak a csók, ez a csöndes-
némán csacsogó csevegés -- s odakünn-idebenn sűrű csönd lesz,
elillan a föld, elalél az erő, – hevesen csak a vágy szól --,
-- ujjad pici mozdulatával a homlokomon belejátsszol
a gondolatokba; -- s e zűrzavaros fej a jó pihenésre
válladra simul; -- csak a szem marad éber, örömtele nézve
mindig-remegő vonalát a kinyílt, kereső kicsi szájnak --
-- s az új örömök szívem átölelik --
-- s jaj, a régi keservei fájnak -- ...

Csönd, Kicsi, csönd. – Csak a tél, csak a szél, csak a hó susogása
súgja az ablakon át, hogy az emberek élete, lelke de árva.
Csönd, Kicsi, csönd. – Ügyeljünk, hogy a boldog, a hímes, az illatos álom
össze ne törjön. – Az éjjeli égre kiült ragyogás a karácsony.

– Fogjad a bánatos-árva kezem, simogasd pici-halk-puha nessel -- :

úgy akarom, hogy az álmok ölén-aluván soha már ne eressz el -- ...

Aranyat – tömjént – mirhát – (miként három királyok ím, ezt hozok elődbe -- : egy kicsikét vidáman -- Szerelmemet szívedbe karácsony éjjelén ez	karácsony ránk borultán szeretón leborulván), íme: hozom a lelkem egy kicsikét leverten. örök betűkkel írja arany – tömjén – s e mirha. --
--	---

ZÚZMARÁS TAVASZ

Soha még, soha még ilyen tavaszt!
Csupaszon meredeztek az ágak:
a novemberi szél szemtelenül
vetkőztette a fákat.

Vártam: talán megmozdul a föld,
hogymég maga is beleretten.
– De nem történt semmi. Csak annyi, hogy
mentünk összesimulva mi ketten.

Dideregve aludt a sétatér,
álmát a Szamos csobogta halkán,
s nem árulta el – csupán minékünk.
Hallgattuk a barna avarban.

Csodaszép tavasz volt. Ragyogott az ég,
mint mozdulatlan tüzes tenger!
Gyönyörű tavasz volt; felejthetetlen:
zúzmarával és szerelemmel.

(1956)

ANYÁM

Kiment a kertbe. Lába alatt
füvek kacarásztak; a vén diófa
meg-meghajolva
gordonkahúrként bongott.
S mint az árnyékok alkonyatkor,
úgy kóvályogtak feje fölött
a gondok.
A paprikák illedelmesen
utat nyitottak néki,
s apró paradicsomtövek
megannyi mosolygó bokra
úgy totyogott utána,
miként hajdani emlékei,
s miként majdani unokái:
némán, szoknyájába fogódzva.

Surrogtak a lehulló napsugarak,
a sötétedő ég aszott-kedvűen hallgatott.
Arcán mosoly suhant át: és mosolya nyomán
halkan fényesedni kezdtek a csillagok.
Csönd volt, hatalmas csönd. – Virágok szirmain
a hűvös harmat ájultan hevert.
A növekedő estben
napos holnapokat dédelgetett anyám –
s mintha ringatta volna, lassan elaludt a kert.

(1957)

DE RÉG NEM JÁRTAM

De rég nem jártam
odahaza,
a Cibles alatt,
a faluban, ahol folyóvá érik
a hegyből frissen buggyanó,
játékos patak,
amely szilaj csobogással
tör a sziklák között utat –
pajkos szökdelésén
elmosolyodnak a délceg szálfenyők is,
feledve sudár méltóságukat.

Már meg sem ismerném talán
a helyet, hova visszahívnak az évek.
Egy-egy rövid újsághír
vagy földim pár szava
sejteti, hogy mivé lett
a táj; –
 hogymennyi rossz és mennyi szép
van, melyről nem tudok –
az emberek megöregedtek,
s megfiatalodott a vidék.

Jó volna most vonatra ülni,
és nem törődve semmivel
robogni önfeledten, mint a vándor,
ki annyit tud csak: menni kell

– hová? – figyeld a kattogást:
ritmusában a kerek felelnek –
csak menni s hazaérni,
mint anyjához a gyermek; –
meglátni az ég peremén
ágaskodó hegyet,
amint három ősz fejével kémleli
a végtelent,
s babusgatja a csirázó világot,
amelyet árnyékában
az ember terem.

(1957)

GYŰLÖLLEK

Gyűlöllek téged – s ez a gyűlölet
azé, ki alul van, legyőzetett.

Gyűlöllek, mint virág a harmatot,
mert csillogni neki nem adatott;

gyűlöllek, mint virágját a növény,
mert úgy óvsz gonddal, úgy hajolsz fölém

széttárt szírommal, ékes-ragyogón,
ahogy én viszonzni nem tudom;

gyűlöllek, mint ahogy a fényt az árnyék,
mert nem lehetek az, hiába vágynék;

gyűlöllek, akár árnyékot a fény,
mert hűvös árnyék nem lehetek én;

gyűlöllek, mert, mint kenyérbe a kés,
úgy hasít belém a fölismerés,

hogy úgy szeretni, mint ahogy te engem,
nem adatott meg senkit sem szeretnem;

gyűlöllek, mert ÉN sosem lehetek TE,
gyűlöllek, mert nem vághatom szemedbe,

hogy ne szeress, mert gyűlöllek, eressz el,
hagyj magamra ádáz gyűlöletemmel –

gyűlöllek, mert a szerelmeddel ölsz.
Gyűlöllek addig, amíg meggyűlölsz.

(1957)

HAJNALI KAKASSZÓ

Hajnali három óra tájban
a szürkeség hirtelen kettészakad,
kakas-harangok érce
szikrázik az ég alatt,
aztán még jobban megdermed a csönd
kis ideig nem hallani semmi neszt –
s a harmadik kukorékolás után
zizzenő szalmazsákokban
a hajnal mocorogni kezd.

Ablakszemek hunyorognak álmosan,
a piszkos ég megrázza magát,
homályos sarkokba búvó,
menedéket kereső éjszakák
riadalma remeg,
hálóköntösüket levetik
az ébredő fellegek,
s üde sétára indulnak tova,
amíg zeng diadalmasan
a gögös harsona.

Távolról egy-egy vonatfütty felel,
s egyre erősödő zajok
kelnek szárnyra,
a város minden porcikája
pezsdül, kavargog –
– s közben elhallgat az ércorkú vitéz
(már nélküle is elég zaj van itt),
s dagadó mellel gyűjti az erőt
holnap hajnalig.

(1957)

HAJNAL

A csönd lüktet a félhomályban,
hulló lombokat ringatón,
szépségektől terhesen,
mint ahogyan ver a szívem.
Hajnalodik – a nappal ásít
álom-ittasan, fél-éberen,
akárcsak én; – táguló tüdejébe
szívja a kocsonyásan-remegő ködöket,
s mint az ember szeme,
– ha könnyíthet lelkén,
gondjai kevesbednek –,
lassan tisztul a táj.

Várom, hogy mozduljon a hajnal,
friss lendülettel lépjen
a világosság felé,
a hajnal is vár engem.
Farkasszemet nézünk. Tétovázunk,
biztatgatjuk egymást.
Nehéz az első lépés,
csábító a kába álom.
De aztán mégis: egymásra nevetünk,
s megindulunk vidáman, kéz a kézben,
mint szerelmesek,
hogy huszonnégy órán keresztül
gyűjtsük az erőt és a kedvet,
amellyel holnap – újrakezdjük.

(1957)

CSODASZARVAS

Feketemárvány sötétség-kockák
ülnek az égen.
Olyan piros a hold,
mintha arcát égetné a szégyen.

Feketemárvány-kockák közül
a lusta felhőket messzi fűjják vígkedvű szelek.

feketemárvány-kockák közül
távoli bolygók fény-üzenete csepereg.

A nyugtalanul mocorgó város utcáin
úgy járok, mint aki
a soha-el-nem-érhetőn száguldó
csodaszarvast kergeti.
Paripám: az őszi szél.
Száguldás-robajába
a százéves tölgy is beleremeg.
Tegez-szívemben nem nyilakat viszek:
csak egy maréknyi meleget.

Ez a maréknyi meleg éltet,
éltet és éget és íz tovább,
nem ad megállást, sürget, sürget
éveken, álmokon, utcákon át:
lihegtet, hajt a csodaszarvas után.
Kergetem, mint egykor Hunor és Magor.
Talán még nem késő. Talán még elérem,
bár elrejtik az ágak. Nyomát szél fújja el,
és belepi a por.
Remegő inakkal törtetek utána,
ágak csapkodják-horzsolják arcom –

s ha erőmből már nem futja tovább:
megpihenek a Meotisz-parton.
Megpihenek, és azokra gondolok,
akik utánam fognak élni:
talán unokáim között
lesz egy ügyes vadász,
aki megtépázva, véresen – de: eléri.

S a Meotisz partján boldogság lesz akkor:
Hunor és Magor és sokmillió daliája
megnyugszik: hogy íme, mégis: sikerült,
hogy mégsem volt hiába.

(1957)

ÉRMELLÉK

Emlékezésként Ady Endrére

A "hét szilvafa" most őszi fényben ragyog.
Alkonyati bíbor hullik a sűrű csendre.
Amíg az Ér felé a messze Óceánig:
Rólad csobog halkán mindenütt, Ady Endre.
Majd fél évszázad szállt el, s a rög, melyből fakadtál,
szelíd-barnán, puhán mindig Téged idéz föl.
A föld mélye dereng, fölcillan tompa fényben.
Ki örökre megóvtad az elsötétedéstől,
most marék por, néhány csont, tünt élet vagy csupán, –
s számunkra mégis: élő, izzó, hús-vér valóság.
És hiába van ősz, lásd, egy könny sem hullik el,
hogy sirassa az élet halálos, gyatra sorsát.
Igaz volt igazad – s kellett-e más egyéb ok,
hogy érte meglakolj, hogy sújtsa tettel-szóval
élted s minden sorsod a rút igaztalanság – –?
Szilárd szó kellett és nem elszálló, könnyű sóhaj –:
A Te szavad volt. – Vertek? – Visszaütöttél. – Harc volt,
harc életre-halálra, sőt, a halálon túl is.
Tiporták – de igaz volt a póri jog, szabadság,
s porba kellett hogy hulljék az úri Corpus Juris.
– Te tetted, Ady Endre? – Hazugság. Nem Te tetted:
Tették a milliók – és remegtek az ezrek.
Sötétedett a tegnap – s szavadban jött a holnap.
Szentségtörő valál, galád, istentelen?
Előtted porba hullott száz cifra, ósdi oltár,
mert új Isten nevében kegyetlen rátapodtál;
– minden bűnöd ez volt csupán – de nem elég ez?
Százszorosan elég volt, százszorosan elég
az elkárhozáshoz és az üdvözüléshez.
És lásd, szállnak az évek, új tavaszok fakadnak,
és Te átlépsz fölöttük, amint suhannak rendre;
de mindenikben ott van lábada nyoma, az égő, –
intő jelként a késő koroknak, – Ady Endre.
Megköszönjük, hogy fájtál, mert dallal balzsamoztál
minden sebet, hogy többé soha, soha ne fájjon...

S amíg Rád gondolok, bársonyos-neszű szárnyal
az érmelléki éj lágyan elsimul a tájon.

1957. október 18.

GATYÁIMNAK NAGY VOLTÁRÓL

I. Előhang

Nem éneklek őr csatákat,
kemény vitézek vére hulltát,
gyors ceruzámnak büszke témát
nem a harcokkal tele múlt át,
nem dallok győzedelmi mámort,
mikor száz trombita riad –:
rekedt hangon és kis mosollyal
mezzengem a gatyáimat.

Urak, hölgyek, cigánylegények,
lélegzetetek el ne álljon,
legyetek elnézőek, hogyha
átlépek száz illemszabályon,
púderes-füstös képetekre
üljön figyelmes áhítat –:
mert azértis, és csakazértis
mezzengem a gatyáimat.

A gatyáimnak nagy voltáról
– mint mondám fönnébb – szól az ének,
urak, hölgyek, cigánylegények!
És illő, hogy késő koroknak
mentse meg őket ez irat,
amelyben hallgató füleknek
mezzengem a gatyáimat.

II.

Keserves ének eme gatyákról
Nos, vegyem föl most e gatyákat
– Szárunk puha bársonya főd be –;
ezekben úgy néz ki az ember,
amikor megy, mint hogyha jönne.
A kerületük meghaladja
hosszúságban a Lánchidat –
hát mondjátok: nem érdemes, hogy
mezzengjem a gatyáimat?

És értékesek e gatyák,
nem mondhatnám, hogy másra vágynék:
a boldog kort őrzik, midőn

egy gatyában járt a család még,
s ez a gatyá hordozott holtig
sok ősapát, apát, fiat –
s így történelmi keccsel bír, ha
megzengem a gatyáimat.

Most egyedül lakom gatyáim,
s más gatyákban lakik családom;
így hát, ha sétálni kívánok,
tágas, bő téreit bejárom,
bár félek, hogy egy zezzugában
megtámad egy királyi vad,
s nem engedi befejeznem, hogy
megzengjem a gatyáimat.

Ajánlás

Fönség, gatyák sorsát megíró,
áldó kezéd rólam ne vedd el;
add, hogy a harcos kritikus-had
béküljön meg e veresézzel,
s intézd el, hogy – ha majd e földről
a parancs máshová hívat –:
tegyék a koporsómba mellém
a megzengett gatyáimat.

(1957)

APÁM NÉVNAPJÁRA

Mottó:

“Ember, ne félj:

te vagy minden őszöd és unokád!”

Szabó Lőrinc

Te vagy minden őszöd és unokád...

Te vagy a gond, a félsz, a jaj; a vágy,
hogy boldogságot, békét, harmóniát;
benned van a szál láthatatlanul:
folytatása, mi szép a régiből,
s kezdése a népnek, ami új.

Kapocs, híd, állomás két nemzedék
között, – de mégis közös bélyegét
sütötte rád az örök nem-elég,
amelyben egy a csecsemő s az agg,
s melyre nincsenek szavak,
mint semmire, amit érzünk és akarunk nagyon.

Gyarapodott-e az ősoktól reád-hagyott vagyton?
Emberi válasz nem lehet se igenlés, se vád:
Beszél helyetted az idő,
amely fiad és unokád
szívében csírázik tovább.

Batiz, 1958. II. 1.

HAZATÉRÉS

– Mit meséljek neked?
Ma, hajnal előtt
(az oldalon még
felhőkbe törülköztek a fenyők)
megállt a vonat.
Kelt a nap,
s remegő színek
(a szem gondolatai)
zsongtak az ég alatt;
szemben, a tetőn,
mint játék-tornyot a gyermek,
egy daru
traverzet emelt meg,
s mellette – hangyák fűszál körül –
futkosó, törpe lények
nyüzsögtek: barna bőrű
fiai a földnek,
csillogó szemű fiai a fénynek –;
mintha játszottak volna,
– s játszanak is, lám:
a betonkeverőn
– duruzsoló hintán –

ül egy legény,
és röpköd, föl-le, föl-le,
föl a könnyű kékbe és vissza a puha ölbe – –
csak ennyi volt, mert
füttyült, rándult a mozdony, s egy kanyar
ellopott mindent:
a fiatal
napot s a még fiatalabb
kedvvel űzött komoly játékot; s harsány
trillába kezdtek a madarak.

S kattogtunk estig: kattogott
a vonat meg az agyam;
– Lám, mi “nagyok”
be semmik vagyunk egy ilyen
lélektelen,
idomtalan
daru-óriás mellett: hideg
acél-ideg,
s a magasság mégis övé,
ágaskodása bennünket gyúr
alább a fű közé –
gondoltam, s rá a kerekek:
– Te emeled! Te emeled! –
S én újra, legyintve:

– Gyöngye vigasz!

S a vonat feleselve:

– Nem igaz! Nem igaz!

S kattogtunk estig: hol lassabban,
hol meg vidám –
fürgén; s hogy itt vagyok: alul maradtam
a vitán –
mégsem bánt: hisz egy a játék,
amelyet vívunk: ő, te, én
meg a hegy tetején
a hintázó legény –;
most is érvel: *Mellette* törpe vagy,
de *benne* szökken óriássá
– szárba a mag –
halhatatlan éned: a gondolat – –
(Jó volt elmondanom neked
a vereségemet:

most érzem, hogy győzött, igen,
de *értem* győzött és nem *ellenem*
az értelem.)

(1958)

INTER ARMA...

– Apám és anyám verekedett,
s mi néztük nevetve, nyolc gyerek,
s röhögött a zaj, mosolygott a csönd,
s száját húzta a padlás odafönt,
és az ablakok vigyorgó szemén
guruló könnyként csillámlott a fény,
és simogatva piszkos-ősz haját,
fuldokolva hahotázott a táj,
e fülledt, téli késő-délután –
s nevetett anyám, kacagott apám,
és kacagtunk könnyezve, nyolc gyerek,
s kacagták a békét a fegyverek –

(1958)

HAJNALI KIÁLTÁS

Ó, hajnali ég!
Kristályfolyam, ó, izzó kékség,
ömölj a föld szomjas pórusaiba!
Hullj, mint májusi zápor,
itass! itass!
Hullj simogatón a rügyekre,
hullj lágyan, mint szemre az álom,
hullj zsongón, mint anyánk meséje,
éltetőn, mint a búzaillat,
hullj dübörögve, mint a léptünk,
hullj gépóriások zengő robajával,
hullj arcunkra, fürdesd szemünket,
fürdesd fényesre,
hullj öklünkre, mossad acéllá,
csókold szánkra az élet ízét – –

Hozzád kiáltunk, hajnali ég!
Kristályfolyam, ó, izzó kékség!
Ó, béke! béke!

(1958)

ORGONAILLAT

Nem jöttél el – mióta is?
Hiányoztál – egy éve már.
Most bezuhansz az ablakon,
oly hirtelen, hogy szinte fáj,

alattomosan, nesztelen
rohansz reám – s én, áldozat,
riadt örömmel, részegen
fuldoklom csókjaid alatt.

Leültetnélek, hogy mesélj,
mindent, mindent mondj el nekem,
de torkomon nem jön ki hang,
és nem tudsz szólani te sem,

csak ez a csönd ujjong, dalol
– mint szerelmes lány mosolya –,
hogy május van, kacag a nap,
s lobog, lobog az orgona.

(1958)

LÁNYOK

A sok fityfiritty vihorász,
nevet az út, kacag a ház,
minden kacag, amerre ők
járnak e szilaj délelőtt;
A napsugár velük szalad,
reájuk les a fák alatt

a fű; légsavarként pörög
a papírlap fejük fölött,
mellyel hancúrozik a szél;
s fiatalabb mindenkinél
kedvük, forrásként buggyanó
örömük, ez az illanó
lepke; és ahogyan a ruha
rájuk tapad, oly karcsúra
formásul ringó derekuk,
hogy elámulnak önmagunk
is; homlokunkra hull a tincs,
s a csirregésnek vége nincs,
bíborló szájívük alatt
öltögetik a szavakat,
könnyen, mint selyembe a tút;
– és ott, ott vannak mindenütt,
s a jókedv-hullámok elől,
amelyeket mindenfelől
sugároznak felém, feléd,
nincs kitérő, nincs menedék,
lázuk fülön fog, megszalaszt,
– soha, soha ilyen tavaszt!

(1958)

EGY POHÁR VÍZ

Ragyogó kristálypohárból
kristálytisza vizet ittam:
olyant,
amilyennek képzeltem a lányt,
akit szeretni fogok,
s aki szeretni fog.

Benne mosolygott, remegett a világ...

S nagyon szeretném,
hogy ha van egy maréknyi igazam:
ilyen egyen az is.

(1958)

HÁZ ÉPÜL

Nap mint nap új és új falat
tűnik az égből el. Falak,
emeletek egymás után,
és malter-sima homlokán
erkélyek szöknek ki; csupa
nyüzsgés, láz, titkok csarnoka,
mint növény gyermek, ez a ház;
s már komolykodón magyaráz:
gáz-erek, villany-idegek,
ablak-szemek, hideg-meleg
víz csatornái szövik át –
s én nap mint nap tovább s tovább
bámulom, s közben hallgatom
szavát: hogy ő is otthonom,
nekem is otthonom. – S nyugodt
szívvel, ha tovamonulok,
még utánam szól: ne feledd!
S én szemmel visszafelelek,
és mosolygok is, – mert hiszen
szavát szívesen elhiszem.

(1958)

VILLANY

Éjfél körül hirtelen elaludt.
S mint vezető, ha ködbe vész az út
előtte, s rideg-egyedül marad,
mert gépén zord, idegen akarat
béklyója van – úgy éreztem magam;
de csak zakatolt tovább az agyam,
mint az a gép, oly kétségbeesett-
monotonon donogtak a neszek;
így próbáltuk – a vezető meg én –
átrágni magunk ezer kételyén
gyarló voltunknak; s jó volt hallani
a zsongást: tudni, hogy van még, aki
enged nekünk – s ez biztonságot ad.
– És akkor újra kisütött a nap,
fölsugárzott a bűvös dinamók

bátorító fénye, s úgy áradott
szét a szobán, mint erünkben a vér,
mely alig-alig több a semminél,
– de halál, ha nincs, de élet, ha van –
és most egy kicsit úgy néztem magam,
mint emberek a furcsa utazót,
ki a halálon túlról hírt hozott.

(1958)

[A TÁVOLSÁG ACÉL-KARJA...]

A távolság acél-karja
csillogó tenyerére vett,
s messze kinyújtott. Tipegő,
kereső mécs láng-lelkeket
formált belőlünk. Megriadt
szemmel hiába keresek
a néma hófüggönyön át.
Magunk vagyunk, és kevesek
vagyunk magunknak. Két karunk
üresen hal el, furcsa, torz
mozdulatokkal. Huzalok
szél-pengette hangján dalolsz,
és nézlek ezer arc mögött,
de árnyad mindenünnen elszáll –
mégis itt vagy bennem, hisz minden
jóba-rosszba csak te viszel már.

(1958)

[SZIGORÚ ÁLOM MEREVÜL...]

Szigorú álom merevül
lehunytt szempillám alá,
fülem éberén őrködik,
mintha mindig hallaná
a nap sürgető ricsaját,
soha semmit sem álmodom,

kínzó kérdések kopognak a
meghalni nem tudó tudaton;
fáraszt a nappal, összetör
az éjszaka, nincs pihenés,
rohanni kell, a fukar idő
így is, még így is kevés – –
szigorú álom ostoroz,
a nappal szigorú szele vág –
s egyetlen vigaszom csak az,
hogy nincs, jó, hogy nincs túlvilág.

(1958)

A FÁJDALOM DALAIBÓL

1. KÉST ADJATOK

Kést adjatok, hogy testéből kivágjam
a fájást – bűvös és dühös sebész –:
elmetsszem a tehetetlenség torkát;
adjatok négy dimenziójú kést,
hogy kivágjam sunyi emlékeit,
kik karomban orvul leteperik,
el tőlem, vissza, önmagába, hogy
fájjon, mint a haldokló csillagok,
hogy fájjon, mint a megpörkölt ideg;
kést adjatok, hogy lelkén az ezüstös
hártyát átszelve, a holt magzatot
kiemelhessem, s boldog üstdobok
ritmusát lopjam szívébe s a tücskök
önfeledt dalát vérköreibe,
hogy minden sejtjét beszője öröklött
s fölismert öröme.

2. KŐ-SZEMEMBŐL

Nyargalok szilaj fájdalmaidon,
sarkantyú-körmön vágom vékonyukba,
hogy kidögöljenek,
sörény-hullámaik fölött suhogtatom –
vijjogtatom szíjjas idegeimet –
gyerünk, hogy utolérjelek –

kő-szememből vizet ki fakaszt?
erőm buzgó ere kiapadt,
szavam leszűrva, akaratom béna –
s téged csillag-mélységbe ragad
a fájás úrhajója.

3. BARÁTOM, HALOTTAK KIRÁLYA

Cipeltem rozsdás emlékeit,
cipeltem s tőlük mérgeződtem –:
árokban vinnyogó ló-hullát,
kifordult-betű tankot esőben,

szétfoszló fog-ínyt –: mintha homokból –;
tátongó szemgödrök gyűltek rakásra,
holttestek gyűltek csontos halomba,
emlékemmé ivódott a bűzös máglya,

mely sercegtette az emberi húst
– volt, aki nyögött, volt, aki élt még –
s álmomban néha hallom e hangot,
visszavillózik a lidérc-kísértés,

s mert elmúlt, tehetetlenül
üvöltök a tárt-ölű égre,
s hogy elmúlják, hogy sose legyen,
földgömbnyi markom szorul ökölbe.

(1958)

AZ ÖRÖM DALAIBÓL

1. SZEKFŰK SÓHAJAI

Tüdődből szó-szökúkatok
violaillat-zuhatag;

ível s zuhan s – kék éj –: ragyog;
súlyos élő, könnyű halott

lehessek – int, biztat, segít – –

s hallgatjuk hajnalig
szekfűk sóhajait.

2. KÖNYÖRGŐ

Forró napokban hűvös értelem,
csillagszikra-vágyakat csiholj,
hogy megmaradjak, s maradjon nekem
– tikkadt torokra csillagtüzü bor –
e súlyospiros-szirom-szerelem.

Legyen nappalom, legyen éjjelem,
csillagot csiholjak titkaiból;
szívembe szivárogva fényesen
ragyogjon – súlyospiros-tüzü bor,
hűvös napokban forró értelem.

3. EGY ÉPÜLŐ HÁZRA

Erkély-sor, pucér még, hideg;
fésűfogakként meredeznek
belőle acélhuzalok –
a ház még alig született meg,

s felnőttként kezdi; ablakok
tisztuló szemén már megcsillan
az otthon melege, virít
a vígság a szobasarokban,

s lám, ott fõnn, a hatodikon
már kiterített ruha szárad,
csapkodja hús szárnyaival
fodros tükrét a kacagásnak –

– Hát sok szerencsét, új lakók,
s hosszú életet, fiatal
ház! – köszönök, s továbbmegyek
friss örömöm batyuival.

4. RUHA SUHOG

Ruha suhog, csönd kotorász
a fénylő suhogás mögött,
a csönd is szikra-kacagás,
csillagködök, csillagködök

testesült avagy testtelen
testéé, kitarulkozott

igazság súlya ez a csend.
Ruha suhog, suhog, suhog.

(1958)

SZEKÉR

Ide-oda kanyarodik
ez az út,
zireg-zörög ez a szekér,
hova fut?
Már nem szalad,
alig halad,
meg is pihen
a hegy alatt,
majd fölfelé ballag,
nyekereg,
fürdenek a porban a
kerekek.

(1958)

MÁJUSI ZÁPOR

Kék tetejű ég ajtaja tárul a hajnal fényben.
Mint anyaméhben a magzat: felhők drága hasában
csöndes esők mocorognak – Pásztor, ugye te láttad,
láttad a zengő barna-szeműt és hallod a hangját,
nem feledelek soha el, mint szólt szomorú nyugalommal
(ó, nyugalom, mely csak csecsemőé és a halotté!
Vad kín szülte a múlt lét kínjára, s az időnek
vad műhelyében készült lassan a szörnyű halál is) – –

*

Pásztori múzsa, te karcsú kedvű, szép szomorúság
lánya, te mondd el, hogy szeretted, ó, élni, ki mindig
tudta, hogy állati döglés vár rá, s teste, a hulla
úgy hull véres sárba, közömbös síri gödörbe

(csizmák rugdossák s csak a csont csikorog tehetetlen),
mint a megölt macskát ássák el kertben a kölykök – –

*

Csont, csupa csont és bőr, csupa bőr és dal, csupa jaj-dal,
fájdalom és megalázott fő és tört-sugarú szem,
tört-szirmú szerelem, s szemeten heverő finom ékszer:
gonddal vésett gondolat – és gonddal tele élet,
örülő éjjelek és, jaj, gyilkos nappalok, örült
évek – mord sors zord aratása – a föld csupa vér volt – –

*

Tegnapelőtt kis eső kopogott künn halkán. Elillant –
tűnt is, amint jött, májusi zápor, elűzte a napfény;
ítta a föld a vizet – csupa mámor, ó, csuda balzsam,
fény suhogott s suhogott az eső is a réteken, utcán
s tömbházak bádofedelén; s mosolyogtak a rétek
és mosolyogtak az utcák és mosolyogtak a házak,
béke kacagta a fegyvereket; s a halált, a kegyetlent
termő méhű erő, élet napfény–lobogása –
ötvenedik tavaszod: tavaszunk már – látod-e, Költő?

(1959)

TÉGLAGYÁR

Változatok tavaszi dalra

Komolykodó arccal sorakoznak a téglák,
felhők tovavonuló árnyékát
figyelik a szélben,
a tavaszi szélben,
isszák a csobogó fény-ezüstöt,
(a téglákban apró tüzek égnek)
a gyárkéményből táncos, karcsú füstök
szökkennek égnek – –

(a téglákban apró tüzek égnek,
a téglák belülről ragyognak,
áttetsző tavaszi éjszakákon
üzennek tavaszi csillagoknak)

A téglarakásokon hancúrozik a kedv,
mélyükben gyárok, óvodák,
munkásalakások szunnyadoznak,
kőművesek friss iramát
várják, hogy felébressze őket,
kipattanjanak, mint kéményből a füst,
percekként rohanó napok alatt – –

(tavaszi csillagok alatt,
a föld puha testébe ázott
alapból ki az ürbe törnek
csillaggá váló téglarakások)

A nap ragyogása, téglák ragyogása,
szemek ragyogása hevít,
eggyé forrasztja, bátor acéllá
emberek, téglák seregeit,
s a gyár mellett, az ébredező
erdőszélen kibomlott
ruhájú, daloló ég alatt
lombosodnak az ágak, ágasodnak a lombok.

(1959)

FÖLD-VERS, NAP-VERS, HOLD-VERS

A szavak

árnyékot vetnek,
árnyékot vetnek a szemre;
a szavak fényt csiholnak,
fényük kiül a szemekbe;
a szavak szárnyon szállítanak –
mint fecske fiát ha repülni tanítja,
úgy visznek engem a csillag után,
melyet rakéta-parittyá

(a felnőtt emberiség játékszere)
hajított a magasba, igyekvő
társul földek, holdak közé,
kacagó s kaján fejek fölé

szakállas bolygókhöz izmos
csillag-csecsemőt, akivel
az űrbe üzen a kommunizmus.

Értelmem

szorgos szövőszékén
új értelmet szövök a mának.

Gondokból sarjadt gondolat,
színes kedvet virágzó bánat
és föloldódott rettegés
és érces, alkotó erő:
egy okos élet üzenete
szálló szavamból tör elő,
üzen a földeket szülő föld,
a paraszt, a munkás üzen:
Enyém vagy, világűr-termőföld!
Enyém vagy, világűr-üzem!

S már szálllok

én is. Kezemben a Föld,
szememben a Nap,
mozdulatom a mindenség lesi,
mint munkását a munkapad,
mint anyáét a gyermek,
s ha hangom megeresztem, parancsom várva
galaktikák figyelnek.
Már szálllok is. Ez az én hazám:
enyém, mint munkásé a gép,
meghitt, mint az otthon, termékeny, akár a humusz,

belé akasztom az ekét –
munkám világokat teremt:
mert én, a milliányi Véges
alkotom a végtelent

1959. január 2.

betont betonra; kő követ,
gerenda gerendát követ –

így lesz izzó kezek alatt
a titka titoktalanabb,

fénye fényesebb – – nyugalom,
bontsd ki magadból szabadon

a munka nyüzsgését! S te, híd,
lobogj, nőj, izmosodj, amint

csattogó kezek végrehajtják
a reggel építő parancsát!

(1959)

ÜNNEP ELŐTT

A hajnali ködökben november moco­rog már,
havas eső szuronya döfködi a földet,
pirosodik a nap,
s a pirosodó napban felvöröslik az ünnep.

Készül az ünnep,
diadalmasan elötör bányászcsákányok nyomán,
öt írja az őszi mezőre millió eke,
ő lángol a kohókban, száguld a mozdonyokon,
öt állják körül bólogatva a petróleumkutak,
öt zsbongják az iskolák, s éjjel, mikor a csillagok
bele­fagynak a végtelenbe,
s az ernyed­te­ izmokban újra kicsírázik az erő:
mély lélegzetet vesz a föld, hogy hangját kieresztve
öt kiált­sa az űrbe, kósza nap­rendsze­reknek –:
mert benne nyit virágot a céltudatos akarat,
mert benne válik bátor­ság­gá a félelem,
benne válik tetté a szándék,
valóság­gá a lehető.

A hajnali ködökben november moco­rog már,
havas esők szuronya döfködi a földet,
pirosodik a nap,

s a pirosodó napban felvöröslik az ünnep;
mint pöröly pöröl a vassal, hogy tüzek táncában hasznos,
értelmes formát nyerjen az anyag,
úgy kovácsolja ő is a világot,
acéllá edzi az erőt, a lelket –

Pirosodik az októberi nap,
s a pirosuló napban felvöröslik az ünnep.

(1959)

N. E. K. EMLÉKKÖNYVÉBEN

(N. E. K. I.)

I

Nézd a zenét, barátom: emez érzékiséggé
oldódott festészetet,
nézd mint olyant, nézd mint ilyent,
de nézd, amíg csak nézheted,
pipacs ő az élet búzatengerén, hol cséplő-
gépek vitorlája bűg,
és elbújhatnak mellette a bánatok s a bűk.

II

Neked köszönöm, oh! neked.

III

Valami nagy, nagy szürke gömb
gördül a csillagok között,
a lelkem ő, a lelkem ő tán,
kerestem őt már régtől ótán,
Gyomorsavam háborog, s e hábor,
olyan közel, s mégis: be távol.

IV

∠ UU ∠ UU ∧ UU ∠ UU ∠
– UUU – UUU –

V

és mindhalálíg.

(1957–59)

AUGUSZTUSI INDULÓ

Ifjú szabadság villan dalunkban,
Zászlónk a fénylő égre nevet,
föl pionírok új győzelemre
Harcát megvívja a hősi sereg.
Előre bátran, sors bizta ránk
Boldog jövődet, szabad hazánk!

Milliók lépte dobban szívünkben,
Milliók napja a mai nap;
Föl pionírok, új győzelemre
Augusztus kéklő ege alatt.

Előre bátran, sors bizta ránk
Boldog jövődet, szabad hazánk!

(1959)

FÖLHÍVÁS A NAPHOZ

Kartárs, bajtárs, tűz-társ (minek
szólítsalak, tüzes öreg)
– lépj elő a felhők mögül,
s hallgasd meg hó kérésemet:
Lépj elő a felhők mögül,
és fogj munkához emberül,
hevítsd boldog heveddel azt,
ki érted ég, érted hevül,
és engedd meg, hogy melegen
figyelmedbe ajánljam a
nap-szemű, heves lányokat,
kiket gyár, műhely, iroda
elküldött, hogy fényed alatt
fényesíthessék magukat,

testet-lelket, kívül-belül –
– lépj elő a felhők mögül,
s a sápadt, téli árnyakat
rakd máglyára; tüzes patak
mosson le minden port, piros
pihenés szüljön friss erőt,
szárnyas béke suhanjon a
szárnyas gondolatok fölött;
– tégy ki magadért, nyári nap,
simogasd bársony-hátukat,
forró csípőjüket (akár
vén nőcsábász, vén jómadár);
lopj ajkukra huncut mosolyt,
tüdejükbe friss levegőt,
dalolj hangjukba dallamot,
karolj erős kart, ölelőt
derekukra, tüzes öreg,
s hirdesse dicsőségedet
jól végzett munka és vidám,
ficánkoló gyermekszereget.

(1960)

MÁJUSI MEZŐ

Rög hátán rög, s hátán a rögnek
már zsenge kis zöldek gügyögnek,

nyújtóznak nap felé, puhán
illegetik maguk, vidám

szellő lebben fölöttük: a
sugarak táncoló sora

veri a ritmust: lüktető
életre éled a mező,

s úgy borul föléje az ég,
mint emeli óvó kezét

az elmúlt tizenöt év.

(1960)

GÉP KÖRÖZ

Gép köröz, szépszál fény száll
szárnyára, hangtalan.
Röpülni jó, röptülj föl,
ragyogj, szavam.

Gép köröz, felleg siklik,
csöpp, bolyhos, szöghajú.
Örül a fűnek a harmat,
a harmatnak a fű.

Gép kering, mint a fában
a nedv. Röpülni jó.
Sugarat vet a nap, mint
hullámot a hajó.

Gép kering, fényre ring az
érett komoly mező.
Pihen a barnahátú
tarló. Itt van az ősz.

(1960)

HAJNAL

Fekszem pucér gondok között,
harapják rólam az időt,
mint eszkavátor a meleg
álmos és puha rögöket.

Hajnal. Fél négy. Virrad az ősz.
A fény gazdag és erős.
Künn ébrednek a kipihent
zajok. Most haldoklik a csend.

Kitágult szívvel figyelem
e szép halált s e fényesen
mosolygó születést. Utat
tör a vihartól indulat

bennem, a vágy, hogy magam is,
kilesem szilárd titkait,
ily lebírhatalanul és
ilyen parázs, ilyen merész

életet éljek, sugaras
tavasz-vérű, virgonc kamasz,
érlelve magamban az őszt – –
Fekszem pucér gondok között,

s – dolgozni! – serkent a szabad,
a lombosodó akarat;
hogy ahányszor hajnalodik,
velünk keljenek álmaink.

(1960)

HELYÜNK A VILÁGBAN

Kell, hogy a napnak sugara legyen,
sugaras legyen, mint az értelem,
kell, hogy húzzon a föld, a súly-szívű,
de súlyos szívvel hozzá lenni hű,
súlyos napokat egymás tetején
egyensúlyozni – szemünkön a fény –;
ez a harmónia, a keresett
s találni vágyott, csörgő vizeket
zengővé szelídítő, orvosa lelkünknek, hogy a béke otthona
lehessen –

Tűzben született a föld,
s kínlódott, míg meglelte kijelölt
helyét a nyugodt gravitáció
törvénye szerint. – Egy élet s halál van,
s csak így jó élni – amíg meghalni jó –
megkeresni helyünket a világban.

(1960)

BIZTATÓ

Receptet ad
az orvos agy
ne hagyd magad!
A szív szabad
foggal harap
kerek darab
világot a
kék úr szilaj
sejtjeiből
míg benned is
mi pusztuló
romokba dől.

(1960)

DÉLELŐTT

Vaskos sugarak sulykolnak felhő-lepedőt,
mint sült hús, illatozik a délelőtt,
pillantásommal fölfejtem összefonódott pilláidat,
virradó pupilládban – siess! – csönget a nap,
harsog a Les Préludes, az öröm istene
táncoltat – tovább! tovább! –; zene, zene, zene,
a fehér falon vibrál, a faleveleken,
a trolibuszokon, szemedben, szívemen
és itt és ott, halálig, mindenkor, mindenütt
– nem halsz meg, nem halok meg! – ó, végtelen Préludes.

(1960)

FÁJDALOM CSILLAGAI

Nem napot nézni – a napnak még a feltja is vakít –:
szerettem volna kilesni a fájdalom sistergő csillagait:
okos és indulatos távcső szilárd szeme hozza közel
a száguldókat, nyilalókat, kikre a félelem figyel;

meghódítani, leigázni őket, s a szigorú idő s a szigorú úr
eldugott sarkába zárni, hogy viczorogjanak tehetetlenül –
felhasítani a burkot s kihántani az örömök sima földgömbjét,
melyről lesiklik a kín, lesiklik a sötétség – –

orvos szerettem volna lenni, magamra ölteni, állig,
minden fegyvert, mit csak csiholtak Avicennától Olivecronáig,
– mert hazugság a fájdalom, a nemlét hazug szava,
igaz csak az élet, a forró, a szépülő; meg nem csal soha,

– hát magamra kanyarítom a fehér köpenyt s a rímek késeivel
átselem tér és idő csillogó hártáját, s a Távol s a közel
összeforr, mint gyógyuló seb széle, és lüktetnek fejem fölött
csillagpályáig ívelő, győzelmes, piros vércörök.

(1960)

HAJNALI ÓDA

Az apró fények, mint halak
a csalétekre, összegyűlnek;
színültig megtelik a táj
csönddel, s az ég szélén kicsordul:
göndör bárányfelhő-darab.

Ó, elillanó pillanat!
Illanó és véget-nem-érő,
hisz tebenned ölelkezik
a szem a színekkel, a fény
az árnyal, bolyhos sugarak

illegő szirmokkal, a nap
a földdel – ó, elillanó
s véget-nem-érő rezdülés,
te vagy a születés, a béke;
a tudó vidáman harap

a levegőbe; pirkadat,
új nap, köszöntelek! Derűs,
munkás nyugalmadat köszöntöm;

zúdulj át az idegeken,
az ereken, a szív, az agy

minden sejtjén, s maradj, maradj
mindannyiunké mindörökre,
hogy törvényeid igazgassák
minden tettünk; a te erőd
erőnk, és minden mozdulat
mélyén te szunnyadsz szelíden,
mint a lelkekben a szabadság.

(1960)

KÖSZÖNTÉS ÜNNEP REGGELÉN

Jó reggelt, friss-szemű ég!
Jó reggelt, nyújtózkodó utcák!
Jó reggelt, felhőkarcoló bércek,
bérceknél büszkébb munkáslakások,
betonnál erősebb erejű lakók,
jó reggelt, ünneplő ország

Jó reggelt, kivirágzott városok!
Jó reggelt, izmosodó falvak!
Az élet ünnepli ma a békét,
a béke ünnepli ma a munkát,
a ma ünnepli a holnapot!

Fölvonul a fegyvertelen hadsereg,
melyet le nem győz semmi fegyver!
Tüntetnek gabonával telt magtáraink,
tüntetnek acélizmú gyáraink,
harsogva kacagó vízeséseink,
melyek a mi karunkba öntik
okos erejüket, –

tüntetnek a lányszemű virágok!
tüntetnek a virágszemű lányok!
tüntetnek a lányos kedvű folyók!
tüntet a folyóként hömpölygő tömeg!
tüntet a tömegként morajló
gazdag erdő!

tüntet erdőnyi erőnk!
földön, föld felett, föld alatt
minden mivelünk tüntet!
a születés ünnepe ez az ünnep!

Jó reggelt, friss-szemű ég!
Jó reggelt, nyújtózkodó utcák!
Jó reggelt,.....

(stb. első szakasz)

(1960)

[RÉSZLETEK EGY KASSÁK-STÍLUSÚ SZILÁGYI-VERSBŐL]

kicsi szeretőm rézbelű nadrágot húzott
s én talpamon kergettem 3 tetűt
3 ó 3 tetű +1 bolha = 1 db vers
itt van szerk. bácsi hozza le a labba
mert nagymamám mindig nylon kombinét szeretett volna
s az unokája nem húzza le a vizet a vécén
-- zsebkendőt is használok szonettíráskor
-- Phrүнé ezt neked szentelem
mivel a lumumba nem nemibetegség
s szegény jó Brandy van nincs már az élők
egymás-fejéhez-irigátort-vagdosó sorában

(1960)

BÚCSÚ

Emlékszel, az asztal
hegy-magas volt,
gyalult fennsíkján úgy ültek a tányérok,
mint a Hold a sötétség sima lapján;
aztán már fölérted kezeddél,
fejeddél,
fölé nőttél értelmeddel,
a holdnyi tányér visszaváltozott közönséges porcelánná. –

Jegenyék tetején,
emlékszel, úgy trónolt a varjófészek,
főnségesen és elérhetetlenül,
mint csillagködök az ismert világ határán;
aztán izmos karod-lábad-agyad
maga alá gyúrte ezt a titkot is:
néhány száraz gally,
apró tojások,
tollpíhék –
földszintes életed megszokott tárgyai,
csak más elrendezésben. –

Úgy látszik, felnőttél, fiam,
nem fogadsz szót félelmeknek, isteneknek –
úgy látszik, felnőttél, fiam,
gyermekeid szaharányi homokot pergetnek le ujjaik közt,
ha játszanak –

úgy látszik, felnőttél, fiam,
útra készülsz – Földanya, tarisznyájlj föl hamubasült pogácsát –

Összezsugorodik a táj,
tájékká zsugorodik:
ez itt a föld:
itt telt el a gyermekkorunk.

(1961)

EGYÜGYŰ DAL ESŐS IDŐBEN

A vert-ezüst esőben
nyújtózkodik a város
megtelik nyugalommal
a vert-ezüst esőben

az illatos esőt
belélegzik a virágok
fák bokrok emberek
lélegzik a nyugalmat

kopogtatnak a csöppek
a föld pórusain
a bőr pórusain
a szív pórusain

nyújtózkodnak gyökerek
virágok, fák és bokrok
erős gyökerei
a vert-ezüst esőben

a vert-ezüst esőben
nyújtózkodtunk nyugodtan
föl föl magunk fölé
a vert-ezüst esőben

(1961)

101 SZÁZALÉK

A százegyedik százalék
ezt mondja: szimbólum vagyok –

a százegyedik százalék
piros csillagtűzzel ragyog –

a százegyedik százalék:
mámor a munkában, a versben,

a százegyedik százalék
túlröpít a vánszorgó percen;

a százegyedik százalék
minden sejtében ott lakik,

a százegyedik százalék
nyit utat a csillagokig;

a százegyedik százalék
élni tanít – s halni, ha kell –:

a százegyedik százalék
sorsodnak urává emel –

a százegyedik százalék
bátorít és utat mutat,

és ő adja le igazán
a szavazatodat.

(1961)

NAPOK

Elszárad ez a nap is,
hogy helyet adjon neked,
alázatos öröm,
megújulás.

(1961)

CSILLAG HULLOTT

Csillag hullott. Most már ez is
közeli lett és megszokott,
mint a villany, alvás, evés,
mint ezernyi apró dolog,
mely körülvesz. Csillag hullott,
éreztem a mély éjszakát,
a mély eget s a nyugalom
s a fény emberi magasát,
azt, hogy földközelibe kerültek
a csillagok, s már földi tűzzé –
éreztem, hogyan szelídülnek
szememmé, szemeddé, szemünkké.

(1962)

TENGERNYI FÖLDEK ÉNEKE

A kollektivizálás befejezésének hírére

Micsoda vidám temetés!
Ravatalra a faekét
s az egyszál gebét, aki húzta!

Nyomor-anyó, Éhség-anyó
s a többi föld-alá-való –
Pokolba minden pereputtya!

Gödörbe a mezsgyekövet!
rögöt reá! hideg-rideg
emlékét is eresszük szélnek!

Mi életekbe harapott:
a vakulásig-robotot
borítsa hant, rágják a férgek!

Tengernyi földek éneke
száll a kristály-kékségbe fel:
szilaj búcsúztatót dalolnak.

Üssétek hát a hordót csapra!
Az egész, hős ország vigad ma –
s piros fényben dereng a holnap.

(1962)

TIZENÖT ÉV

Kézenfogva jövünk, testvérek, tizenötön.
Legkisebb köztünk a legidősebb,
s a legfiatalabb a legnagyobb.

Kézenfogva jövünk, testvérek, tizenötön.
Legfukarabb köztünk a legidősebb,
s a többi, sorra, mind adakozóbb.

Versenyeztünk, hogy ki tud többet adni,
s adtunk egymás után

több vasércet, több búzát, több lakást,
több örömet –
csak a gondokkal bánunk egyre szűkebben.

Tizenötön vagyunk.
Mi vagyunk az idő:
nem Krisztustól: a néptől számítódunk.

Tizenötön vagyunk,
szorgos munkálkodók,
hogyan édes öcsénk: a jövő
förlélmúljon mindannyiunkat.

(1962)

HADÜZENET

Mi, mérnökök, kollektivisták,
vasöntők, írók, orvosok,
mi, akiket egy emberibb lét
napfényes álma ringatott,

mióta csak eszünket tudjuk;
mi, traktoristák, szerelők,
pilóták, tengerészek és
könyvelők és űrrepülők;

és mi, hegyek, sziklák, folyók,
búzaföldek és fellegek
és izzadó martinkemencék
és szénbányák és szűz füvek

és kerengő elektronok
és fűrgé bolygók, mi, az űr
Földnek hódoló fiai –
mi mindnyájan adjuk hírül:

hadat üzenünk a halálnak
– halál a halálra! –, hadat
a könnynek, vérnek, árvaságnak,
amíg emléke sem marad;

hadat üzenünk a csikorgó
tankoknak, hadat az atom-,
a hidrogénbombának, melynél
borzalmasabb borzalom

nem volt soha; hadat a szétdúlt
falvaknak, szenvedésnek, – és
hadat üzenünk a háborúnak
a munka, béke, születés,

fejlődés, boldogság, szabadság
legszentebb nevében: – hadat
üzenünk, ím, a háborúnak,
amíg emléke sem marad;

hadat üzenünk mi, kerengő
elektronok s bolygók, s füvek
és izzadó martinkemencék,
búzaföldek és fellegek

és mi, pilóták, tengerészek,
traktoristák és szerelők,
mérnökök és kollektivisták,
könyvelők és ürrepülők;

hadat üzenünk mi, tudósok,
vasöntők, írók, orvosok –
és tudjuk, hogy napfényes álmunk
végre majd teljesülni fog.

(1962)

MENEKÜLTEK

Menekültek a föld felszaggatott útjain
egymás fölött és alatt a föld rétegeiben,
az idő rétegeiben.

Legfelül a háború menekültjei,
az utolsó háború menekültjei,
kezükből elképzelt kenyérrel;
mozikban látott mozdulattal
szorítják a szívük fölé,

és kitalált fájdalomtól vonaglik az arcuk,
mert a többiek a valódi fájdalmakba rég behaltak
és virágcserepeket menekítenek
horpadt gyerekkocsikban
mert a gyerekek a háború ablakaiból kizuhantak
és csíkos dunyhákat vonszolnak az utakon
a szerelem dohos emlékeit
és mindenféle emlékeket cipelnek
konzerv-dobozokat, falábakat, muskátlikat,
kulcsokat, eleven kezeket,
és rég halott üvöltéseket,
főökben éjszakákat és nappalokat,
lombfűrészeket és érettségi bizonyítványt,
és soha el nem küldött leveleket,
és szilánktól szétrepesztett gondolatokat
és egy napot a jövőből, mikor valóságos kenyeret esznek
és vizet isznak rá,
és lesz kezük, amivel megfognak a poharat,
és örülni tudnak majd neki.

És még mindig ugyanaz a horpadt gyerekkocsi
húsz évvel hamarább és száz évvel hamarább
és ugyanaz a csíkos dunyha
századokon át vonszolódva a sárban –
csak a felszagotott utak valóságosabbak
és valóságosabb a fájdalom is a menekültek arcán,
mert ők a jövő elképzelhetetlen meneküléseit nem ismerik még,
amikre mi már emlékezni se tudunk,
ők még csak a múlt felszagotott útjait ismerik,
és nekik még látható a gyilkosság és a halál,
és az életük még áttekinthető itt a menekülők végtelen útján,
de még mindig ugyanaz a horpadt gyerekkocsi,
és ugyanaz a menekülő kéz mozdulata
de ezt a mozdulatot színházban tanulták meg,
mert még nem találták fel a mozit
és ugyanaz a tompaság a lábakban, agyakban, az esőben,
az esőt is úgy cipelik, mint a válluk, karjaik,
esik, esik, mint a fájdalom, olyan reménytelenül,
de felvillannak a különböző korokban
a kis rózsaszín bilik,
mosolyognak,
az eső alá tartják őket, az ártatlan remény
s a végtelen iszonyat mentén itt-ott
kis langyos tócsa kerekedik.

A virágok könyörtelenül benövik a háborúk nyomait,
a menekülők útjait,
nem látszanak már ki a remény foltjai.
Ne nézzétek a virágokat,
nézzétek mindig az újabb menetelőket
ők emlékeznek a régiekre és a reményre.
Ne nézzétek a virágokat,
egyformán kinőnek a kétségbeesés és a remény fölött.
A legújabb menetelőket nézzétek:
A képzelet felszaggatott földjén menetelőket,
kezükből valóságos kenyér, és úgy szorítják magukhoz,
mint a halottak a képzelt kenyeret.
A legújabb menekülők a gondolat aknáit közt
kezükből kis rózsaszínű emlékek
valami ártatlan remény
az eső alá tartja őket
bennük megisméltódik az iszonyat minden útján
és minden menetelés,
és minden elképzelt és valóságos remény.
De még mindig ugyanazok a horpadt gyermekkocsik,
bennük a képzelet virágcserepei
mert az örömök a háborúk ablakaiból kizuhantak
arcukon a fájdalom minden eddigi fájdalomra emlékezik
és ugyanazok a csíkos dunyhák
a képzelet sáros útjain vonszolódva
és ugyanaz a moziban tanult színpadi mozdulat
amit a halottaktól tanultak és ezért minden póztalan mozdulatnál
valóságosabb,
és ugyanaz a tompaság a lábokban és elképzelt utakon
menekültek korszerűtlen menete árad gondolataimban,
valóságosabban, mint egy haldokló menet,
mert halottaik halálát is cipelik kis batyukba kötve reszkető fejjel,
és itt menetelnek mind, akik a rettegés elől menekültek,
és valóságos kenyeret esznek és vizet isznak rá,
és van kezük amivel megfogják a poharat
és örülni tudnak neki.
És itt jönnek az éhezők, spárgán húzzák maguk után
az elképzelt tyúkokat, libákat
és most e vers napsütésében
egy zöldre festett padhoz kötik őket
hogy füvet csípijenek.
És jönnek sokan, csak jönnek gondolattalanul,
és a szüleik és a nagyszüleik is gondolattalanul,
akiket minden üzött már, mint a harangszó és a sziréna,

mert semmi mást nem tanulhattak,
csak robotot és se este nyolckor,
se reggel nyolckor, se félkilencor
nem tudtak még meghalni se,
csak belerobotoltak az elmúlásba,
és most a képzelet felszaggatott útjain,
a gondolat bombatölcsérei között itt haladnak.
És elképzelem gondolataikat,
amiket megsejteni se tudtak,
és elgondolom életüket-halálukat,
mert életük se volt,
haláluk se volt, csak robotoltak.

Lassan egész életemet elborítja ez a menet:
enni se tudok már másképp,
csak arra a mozdulatra emlékezve
a halottak mozdulatára, kezükben az elképzelt kenyérrel,
amint a szívükhöz szorítják mozikból tanult mozdulattal,
színházból tanult mozdulattal,
mikor a mozit még fel se találták.
És vizet se tudok inni, csak ha arra a napra gondolok,
a halottak képzeletbeli napjára a jövőben,
ami nekem múlt már,
mikor ők valóságos kenyeret esznek
és valóságos vizet isznak rá,
és van kezük, amivel megfogják a poharat
és örülni tudnak neki.
És semminek se tudok örülni már,
amibe a menekülők iszonyata ne vegyülne,
és eszem a haláluk ellen,
és iszom a haláluk ellen,
és örülök az elképzelt örömükért.

Itt menetelnek a jövő felszaggatott útjain
és mindig ugyanaz a horpadt gyerekkocsi:
tolom bennük a múlt muskátlicserepeit,
mert gyermekkorom kizuhant a háború ablakából,
és csíkos dunyhát vonszolok
a szerelem útjain át;
századok dohos emlékét,
és mindenféle emléket cipelek:
konzerv-dobozokat, falábakat,
kulcsokat, eleven kezeket
és rég halott üvöltéseket

fiókokban éjszakákat és nappalokat,
lombfűrészeket, érettségi bizonyítványt,
és soha el nem küldött leveleket,
és szilánkoktól szétszaggatott gondolatokat,
és egy napot a jövőből,
mikor emléktelen kenyeret eszek,
és emléktelen vizet iszok rá,
és a kezem nem emlékezik halottak mozdulatára mikor megfogja a poharat
és örülni tudok majd neki.
Menekültek a föld felszaggatott útjain
egymás fölött és alatt a föld rétegeiben,
az idő rétegeiben.
És még mindig ugyanaz a horpadt gyerekkocsi,
és még mindig ugyanaz a horpadt gyerekkocsi,
és még mindig ugyanaz a horpadt gyerekkocsi...

(1962)

HALLOM A SZÍVEM

Hallom a szívem.
Baj van.

Én, aki szívben, szóban
a megértést akartam,
saját szívemmel különböztem össze –
s kötnék már fegyverszünetet,
de túl sok zúr lett
közöttem s közte.

Hallom a szívem.
Most kiabál,
mikor már jó lenne minden?
Ruhaként simul rám törvény, szabály,
s gépeim hajtja az Isten?! –
Most kiabál, zakatol, izgat –
hát van hűség, ha nyugalom? –

Hallom a szívem, hallom a szívem,
s nem alhatom, nem alhatom.

Hallom a szívem:
most kiabál,
mikor már jó lenne minden –
transzmissziós szíj csusszan simán,
s dőglődnek a baktériumok sebeimben?!
Hallod a szívem,
most kiabál,
hogya ne még,
hogya ne már –
most kiabál, hogya baj van,
milliárd véresejt zubog a harcban,
s minden véresejtben harc van,

Mert a hűség nem nyugalom.

Hallom a szívem, hallom a szívem,
s nem alhatom, nem alhatom.

(1962)

BÉKÉT AZ EMBERISÉGNEK

Szilágyi Domokos parafrázisa
Méliusz József

1

Ülök
az idő méregzöld mécsese alatt,
szívogatván pipaszívű, bodroskedvű pipámat,
másik kezemben tollal, pohárral, feketével, brazíliaival...
Valóban szép idő jár ma ránk,
akad-e balga, ki ezt merné tagadni?!...

2

Fehérfényű forrás,
keblemen csörgedező, régi, hova tűntek fodros hajjai az idő
távlataiban?
Partod peremén pizstrángok rángottak, pisszentek, medúzák, tengeri
liliomok, nárciszok, magnóliák és fructus foeniculi,
játszották az elmulás, megmaradás, átöröklődés örökzöld
illatdallamait,

álom voltatok-e avagy szendervalóság?
Valóban, ezt már nem tudni.

(A következő 263 sor egyelőre elmarad.)

21

Ülök barnahuzatú, csillogó széken, az idő bársonycsillaga alatt.
Az utcáról párhuzamos csöndek állítanak be a szélesre tárt nyitott
ablakon keresztül.

*Békét
az
emberiségnek!*

Valóban, az emberiségnek békére van szüksége.

22

Ma – mint minden nap általában –
megjelent az Előre című, nyomtatott napilap
a Scînteia-ház rotációsai alól.

Benne jött ez a versem, amelyet írtam.

Valóban, ezt én írtam.

Kivéve a sajtóhibákat, amelyeket Lőrinczi László csempésztt belé.

(1962)

KI TILTJA MEG?

Hangsebességgel röpülünk,
szántjuk a fiatal eget,
padlónk a dús tengerfenék,
s a gazdag úr a mennyezet.

Otthonunkban, e közeli
végtelenben – ki tiltja meg,
hogy annyi közös akarat
egymásra leljen, emberek?!

Ki kényszerít, hogy szavait
halottá harapja a száj,

s ki kötelez, ki kényszerít,
hogy meghaljunk, ha nem muszáj?!

Ki tiltja meg a férfinak,
hogy nemzzen, a nő szüljön, és
az öregnek, hogy szép halál
várja és csöndes temetés?

Ki kényszerít, hogy szívedet
tárd a golyónak, agyadat
az örületnek, s életed
csak holtoddal legyen szabad?

Ki tiltja meg, hogy fákat olts,
dolgozz, ölelj s az ürbe szállj,
ki tiltja meg, s ki kényszerít,
hogy féreg légy, ha nem muszáj?

Ki tiltja meg, hogy iskolát,
gyárat építs és műutat,
s hogy ne szólj rá, ha gyermeked
hangosan, jólesően kacag?

ki kényszerít, hogy házadat
rommá rombold, és pincemély
penészítse arcodat, s szemed
vakká vakítsa örök éj?

Ki tiltja meg, hogy moziba menj,
vitorlást nézz a tengeren,
feszlő bimbók titkát ügyeld,
s a búzát, mely neked terem?

Hangsebességgel röpülünk,
szántjuk a fiatal eget,
padlónk a dús tengerfenék,
s a gazdag úr a mennyezet –:

otthonunkban, e közeli
végtelenben – ki tiltja meg,
hogy annyi közös akarat
egymásra leljen, emberek?!

(1958–63)

MÁRCIUS

A napok mind szerelmesebbek,
mind naposabbak a szerelmek,

mind világosabb a világ,
áttetszőbbek az éjszakák – –

tavaszz, tavasz csak, soha más:
szelíd, szerelmes suhanás,

viharos harc, fényre törő,
rügyek tánca, halált ölő,

fények zenéje, villanó,
vágyak acélja, tiszta szó:

béke, földet átölelő!

(1958–63)

SÖTÉT BETŰK

Gulyás Pál emlékének

Ősztövérr szemüveg alatt
gúnyos bánat, bús gúny áskál –
Fanyar ének, hars harag,
kiáltó költő, dús Gulyás Pál.

Ennyi gyönyörű fájás, erő,
temetés indulat hogy férhetett be
ilyen silány, szikár természetbe
– hogy rikoltva törjön elő!

Csokonai – őt idézted –,
a keserű, kehes poéta,
ő a megmondhatója,
hogymiféle balek sors, végzet

emelte föléték a poklot
kénköves fellegeivel,
hogy dacos feje belebotlott
mindenkinek, ki valamivel

magasabbról messzebbre látott:
hogy mi volt, mi lesz és mi van,
ki tudja, hitte a *világot*
s nem maradhatott hangtalan.

míg üvölthetett –: egy-csikasz?
sok-sok vadász elől menekülvén
(kiknek fegyvere, *ama* törvény:
igaztalanoknak igaz) –

Forgatom könyvedet. Sötét
betűk, lapok, napok, éjek.
– Én megdöbbenve hajlom föléd,
unokám talán nem is ért meg.

(1958–63)